

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Christoph. Matthaei Pfaffii ... Institutiones Historiae Ecclesiasticae

Juxta Ordinem Seculorum Brevisssimo Penicillo Delineatae ...

Cod. Karlsruhe 416

Pfaff, Christoph Matthaeus

Tubingae, 1727

Cap. III. De doctrina catholica seculi II

[urn:nbn:de:bsz:31-375655](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-375655)

meon Cleophæ, Jacobi frater, in Ephesina Johannes, in Alexandrina Cerdo, in Antiochena Ignatius, in Romana^a Anacletus, Evaristus, Alexander I. Sixtus I. Telesphorus, Hyginus, Pius I. Anicetus, nec non Soter, Eleutherius, Victor I. in Atheniensi Publicus Quadratus, in Philippensi Polycarpus, in Hieropolitana Papias aliique Episcopi fuere. Qui Parisiensis Ecclesiæ Episcopum Dionysium Aropagitam (q) tum fuisse credunt, mirè errant, cum seculo demum III. Dionysius (r) quidam Ecclesiam Parisiensem rexisse videatur.

CAP. III.

DE DOCTRINA CATHOLICA
SÆCULI II.

§. I.

Fldem hujus seculi abundè satis delineant *symbola*^a apud Irenæum adversus hæreses L. I. C. 10. L. III. c. 4. & Tertullianum de velandis vir-

(q) Hunc cum Dionysio Parisiensi miserè confusum fuisse docuere Sirmondus & Launojus, quicquid hic contradixerint Millerus, Menardus, Chiffletius. Ast Sirmondi & Launoji partes secuti sunt postea Fratres Sammarthani, Morinus, le Cointe, aliique recentiores. Et res sanè jam confecta est. Confer Ittigium in diss. de Patr. Apost. §. 39. 40.

(r) Certè enim Dionysium quendam Parisiis martyrium subiisse è martyrologiis constat. Confer hîc pro-
fus Basnagii Histoire de l' Eglise f. 1050.

in Epheſo
in Antio
tus, Evan
rus, Hyp
e, Eleuſin
Quadrage
ropolitani
Parieſiſ
propagiam
, cum fe
am Eccleſ

ſ. hic Jo. Phil. Baraterii Diſquiſitio Chronolog. de ſueſ-
ſione antiquiſſima Epiſcoporum Romanorum inde à Petro
ad Victorem; Ultrajecti, 1740. 4. Liber multa quidem cum
Diſſertat. at puerili cum iudicio ſcriptus.

HOLIC
delineant
s hæreſes
m de veſt
uſeſe conſ
quicquid
hæſitans
poſtea ſe
que recent
gim in d
Parisus es
Conſer ſic p

a) Compendium aliquod Inſta Catholica exhibent
ſymbole v. c. apud Genevaum l. 10. & III. 4. quo poſtremo
loco tantum ſymbole contenta repetuntur &
traditioni etiam ſine ſcriptis multum tribuitur
addi poſſunt ſymbole ab Authore memoratis ſymbo-
lum Orientale & Romanum, de quibus ad ſymbo-
lum Nicænum agitur. & non fuerunt certe
formula, nec ſymbole Apoſtolice. v. not. Ca)
ſy. C. Arnoldus errat l. c. v. formulae
conſep. negans.

Interim ſcevi quidam h. ſer. è lapſu in alte-
rum extremum & ignorat Ebraea lingue ager.
curſus ab ſtigiſe Select. Cap. ſer. 11. 17. Centur.
Magdeburg. & Prebelius in Antiq. Apopol:

a) Notanda sūt sunt cautela 1) de seu-
nonibus Latrum Ante Nicenorum locutioni-
bus, 2) de locis eorum in contextu inspecien-
dis: ita nec Sandius, nec Whiston, nec Peta-
vius, nec Orthodoxi semper accurate allegata
deprehendentur.

b) De Scriptura S. multos ex hoc Rec. aphorismos
Jabes Harien Theolog. Historica. Cui sufficien-
tiam e. p. 174. Rec. probavit Panhem H. E. p. 197.
e. c. Justinus Chartys in Dialogo cū Tryphone
e. p. 174. Scriptura S. disputat, Jo. Lanoy, qui Ju-
stinum edidit, hoc ad marginem notavit, Index
v. expurgator. Hispanicus hoc marginale expur-
xit, J. Mig. Select. Cap. Rec. II. p. 200.

c) cf. hic Jac. Henr. Balthazari ^{Progr. de} Anna Polycarpi de Scip-
tura S.; Gryphiswald. 1731. 4.

virginibus cap. I. de præscript. adv. hæret. cap. 13. 14. itemque adversus Praxeam cap. 2. exstantia (a), & cum symbolo Apostolico ferè convenientia, omnesque illi Scriptores sive Apologerici (b) sive alii, qui ad hoc seculum pertinent. Cæterum cum nondum eo tempore cognitæ essent istæ de rebus fidei lites, quæ postmodum in Ecclesia Christiana natæ sunt, non fieri potuit aliter, quam ut Patres ea subinde effata proferrent, quæ in malam partem ^{ver} possunt, quia nondum natis controversiis securiùs loquebantur. Unde perperam omninò faciunt illi sive orthodoxi, sive hæretici, qui Patres hujus seculi in suas ubique rapiunt sententias, dictaque eorum torquent, ut significare debeant ea, quæ iis significata vellent.

§. II. 6)

Ad scripcuram sacram tanquam ad normam fidei provocare Clementem, Polycarpum (c),
Ju-

(a) Qui ista symbola apud Irenæum vel Tertullianum legerit, faciliè videbit, certas symbolorum formulas in primis istis seculis haud factas fuisse, id quod probè notandum est.

(b) Vide Fabric. istos recensentem in Bibl. Gr. Vol. 7. p. 68. 101. & adde quàm maximè ipse novum opus de autoribus, qui de veritate religionis Christianæ scripsere.

(c) Loca producit maximè Spanhemius in hist. Christ. sec. 2. f. 606. sqq. & Ittig. in sel. cap. H. E. Sec. 2. C. 3. sect. 2. p. 92. sqq. Nolumus adducere antiquiores, inter quos eminent Centuriatores Magdeburgici. Pri-

Justinum Martyrem, Irenæum aliosque nemo negaverit, etsi & iidem traditionem^(d) Apostolicam, per quam tamen scripturæ sacræ libros sæpissimè intelligunt, urgeant, maximè Irenæus & Tertullianus. Cæterum traditionem genuinam & constantem scripturæque sacræ congruam omninò admittendam esse censemus. Quid de SS, Trinitate^(e) crediderint Pa-

rum autem hîc opus est, ut inspicias Canonem istum Scripturarium Melitonis^(f) Sardensis Episcopi, quem servavit nobis Eusebius Hist. Eccles. L. 4. C. 26. nostro hodierno mirè correspondentem. Porro cum hîc ista Patrum seculi hujus dicta sunt, ex quibus cognoscere est, illos sacram scripturam pro unicâ fidei normâ habuisse, qualia apud laudatos Patres plurima sunt, quæ recensabit hujus libelli nostri explanator dabitque Auditoribus.

(d) Hîc velim, ut conferas prorsus, quæ post Chemnitium nos dedimus in Disl. de traditionum non scriptarum speciebus, valore, certitudine, auctoritate, momento & pondere. Prodiit illa d. 9. Jan. 1720.

(e) Tam luculentus hîc nobis differendi patet campus, ut vix ingredi eundem nobis jam liceat. Nominabimus autem autores præcipuos hîc consulendos. Ex nostris velim, ut conferas post Centuriatores Abr. Caloviium, cujus exstat confessio martyrum & aliorum fidelium ac imprimis Ecclesiæ Doctorum post S. Apostolorum excessum sub decem insignibus persecutionibus & usque ad Concilium Nicænum voce scriptisque publicis edita, prædicata ac morte innumerorum Martyrum obsignata de SS. & individua Trinitate, uno vero Deo Patre, Filio & Spiritu S. Exstat in T. 1. P. 2.

1) Traditiones & Scripturae oppositae non semper & illius in sensu modernorum Pontificiorum apud veteres sunt accipiendae. Hi n. v. v. pendunt ad traditiones imediate ab Apostolis obtentas, provocat.
si non esset Scriptura. cf. Pfaffii Diss. cit. ad pag. not. (D) ejus nota in plendi fragmenta, & Libellum gallice editum.

cf. hic Jac. Hem. Balthasari Diss. de Inna Polycarpi de Deo Trinitate; Gryphiswald. 1732. 4.

De Canone Melitonis v. Mastriotti in de arone Script. S. p. 24. ff. & Jttig. Sch. Cap. Sec. II. 223.

a) Defensus fuit Petavius dans l'histoire de
Beranisme, 4. maj. ab Anonymo scripta.

Patres hujus seculi, difficilior anquisitu est.
De eadem enim, ut & de filii divinitate &
æter-

operum elencticorum anti-Socinianorum f. 484. usque ad f. 557. Ex Pontificiis conferri potest Dionysii Petavii opus de Theologicis dogmatibus T. 2, ubi luculentissimè de S. Trinitate ex Patribus ante-Nicænis quoque agitur sed & iisdem Ariani erroris labe affricatur, unde haud malè suspicatur Bullus, Petavium in pectore Arianum fuisse. Addendus vero hic est Petrus Falditius, Gallus, qui cum Guil. Sherlockio Anglo Trithemismum ex recentioribus in scenam produxit, ea propter aliquandiu carceri S. Lazari Parisiensi inclusus, cujus libros hanc in rem scriptos alibi nominabimus. Confer interim, si placet, L. Ellies du Pin Nouvelle Biblioth. des Auteurs Ecclesiastiques R. 19. p. 308. sqq. edit. Amstel. Journal des Savans T. 31. p. 337. sqq. T. 32. p. 991. sqq. Mem. de Trévoux 1704. pag. 583. sqq. & Bibliothèque choisie de M. le Clerc. T. 1. p. 411. sqq. & T. 18. p. 175. 176. Ex Theologis Anglicanis hic consulendi veniunt Sam. Gardinerus in delineatione catholicæ circa SS. Trinitatem fidei ex scriptis Patrum ante-Nicænorum desumptâ contra Sandium, Georgius Bullus in defensione fidei Nicænae contra Socinum, Episcopium, Petavium, Sandium cum notis Grabianis, cum scriptis contra Bullum editis, ex quibus nominamus Rob. Clarckii anti-Nicænisum, Lucæ Mellieri i. e. Sam. Crell. fidem primorum Christianorum ex Barnabâ Hermâ & Clem. Rom. demonstratam & Anonymi cujusdam Sociniani the judgment of the Fathers concerning the doctrine of the Trinity, quod Petrus Allixius refutavit, & ante alios laudamus Danj. Whitbii disquisitiones modestas in clarissimi Bulli defensionem fidei Nicænae Londini 1718. 8. editas, Rad. Cudvvor-

æternitate etsi sæpius ea proferant, quæ cum scripturis nostraque fide consentiunt, multa tamen & addunt sæpius, quæ operâ haud difficili in sensum Arianum trahi possunt & clarissimis verbis hunc exprimere videntur.

§. III.

De satisfactione Christi (f) & justificatione

thus in systemate vero intellectuali universi Anglicè scripto, infinitique alii tum Orthodoxi tum cacodoxi ex Anglis, qui de Trinitate scripsere, maximè verò Guil. Whistonus, qui copiam librorum hoc de argumento nobis dedit, ex quibus eminet the account of the faith of the two first centuries concerning the ever-blessed Trinity and the incarnation of our Lord, ubi veterum Patrum seculi maximè II. testimonia de S. Trinitate juxta ordinem temporum videre est. Ast addendi quoque hîc, qui contra Whistonum scripsere, Allixius, Gravius, Thirlby, Turnerus, Eduardi, aliique plurimi, quæ & hîc scripsit Sam. Clarcke & Waterlandus & Heywoodus & alii. Ex Remonstrantibus maximè hîc inspicienda sunt, quæ scripsere Curcellæus & Clericus. Sed & addendus est hîc libellus: le Platonisme dévoilé, de quo alibi nos quædam dixisse meminimus, ut taceam Sandii, qui & sub nomine Cingalli latuit, libros hanc in rem scriptos, eaque, quæ passim à Socinians & Arianis Anglis Anglice scripta fuere. Sed consultissimum utique fuerit, ex ipsis fontibus sapere, & unum seculi II. Scriptorem post alterum legere & sine partium studio eorum de Trinitate effata ponderare, ubi vel tandem id dices, quod nos in textu dicimus. Amplissimam vero dicendi materiem hæc omnia subministrant illi, qui textum nostrum exponit.

(f) Loca dant Grotius & Spanhemius Vile quidem

*av. c. 6. Mu.
scherer,
Theologus
Jesuita.*

Orthodoxam doctrinam de Christi divinitate & eternitate e. 194. h. seu representatam vide in Spanhem. l. c. p. 195. 194. De Justino Martyre Patiano Sandius l. c. p. 76. & 87. loca profert, quae unum Arianis fuisse ostendunt, v. c. de Justino Martyre Sandius l. c. p. 77. profert, eum haeruisse: Christum non esse Deum conditorem universi; ministrasse Patri, cum apparuit Abrahamo & Sodomae judicanda; Patrem esse Dominum Christi; Christum esse angelum creatum, actum; appellari Deum propter munus; non numero aliud a Patre generante; Christum Deo salvari non posse; Fuisse, quo non filius; contra Gardinerium l. c. p. 9 & 24. & Nipharij de Orthodoxia Justinii Martyris alia loca laene contrarium asserentia, d. iterum extra contextum, allegant.

extra contextu de promota

Christum pp poenitentes patibile factum esse,

Grotii Tractatum de Satisfactione obsequanti-
m suam recedendam curavit Langius, Ego
Galensis, in qua edit. p. 135. Grotius loca profert
sec. II. Justinii, Irenaei, Tertulliani; at in hoc
lo Grotii Tr. Heterodoxa quaedam observavit
nonymus in sua Iniquitate n. 1. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Spanhem. l. c. p. 199. addit Clementem, Polycar.
um, Barnabam.

a) De justificacoe Fornius ~~in~~ in Viaditij
Latrum per oēs articulos fidei & Dallaum
au: Observaciones & reventiores quoda Anglicos
opus. T. I. p. 659. 177.

De justificacoe adere in Epist. l. c. p. 709. & pro-
ducit locum Clementis Rom. p. 712. Johanni p.
713. cui tn. Ge. Bullus postificiam tribuit sen-
team. Fornius l. c. p. 709. notat, Dallaum errorem
tribuere Justino Mart. & Clementi Alex. quod Gen-
tiles e. c. Socratem, Platonem, per lumen ra-
tionis justificatos asperuerat; et Fornius p. 710.
observat, eos per notor intellexisse non raem,
et notiam de Christo, quam qñs tribuerat.
et Spanhem. l. c. p. 200. ff. ubi loca profurun-
tur Justini Mart. Jrenai, Clem. Alex.

b) De gratia & libero arbitrio Spanhem. l. c. p.
201. sub fin. concedit minus accurate hic locu-
tor et ff. Sec. 1772, et Centuriat. Magdeburg.
Clemens a. Alex. qui si Petavio qm Pelagian-
nizans, vel Semi-Pelagianizans fit notus br-
ne sentit; Distingueda n. sunt actiones natu-
raliter boneste a spiritualibus, Clemens p. 311.
manifesto loquitur de realibus e. c. f. 1772, at
tn. Petavio en sue trahit. Alia Clemen-
tis loca et proterit Petavio p. 578. 579. 555. edit.

c) opus Jrenai de Eucharistia edit. Lib. 11. cap.
17. 18. & in prioribus edit. l. 11. c. 32. 33. 34. Cle-
mentis & Terulliani loca citant & excerpunt
in Seuarentii notij ad Jren. p. 356. ff. Centu-
ria Magdeburg. ingenue sic adunt & pag. 48. &
64. fatentur, Patres hi. Sec. in artic. de Eucharistia
dogmatibus Pontificioni quam propine accedere.

et alii Patres

et Stromat. l. 1.

edit. Colon:

et ex parte de Pelagiani sumum loquea

transmutationem, μεταποίησιν, alibi unionem sacramentalem statuit. Tertullianus aliquando figuram, aliquando mutationem defendit. Sacrifitium porrò novum in Novo Testamento institutum fuisse idque Eucharisticum, ab Irenæo aliisque clarissimè affirmatur. Ast non respexere ii oblationem quandam novam corporis Dominici, sed saltem donorum consecrandorum, sc. panis & vini.

§. V.

Pædobaptisum hoc seculo apud quosdam in usu fuisse, ex Irenæo (l) & Tertulliano (m) patet, qui posterior eum improbat. Cultum religiosum (n) soli DEO debitum (b) sapissimè urgent hujus seculi Scriptores, apud quos

hoc in argumento scripsimus, & ab ipso Maffejo & a Gallo quodam Episcopi laudati defensore novos libellos nobis opponendos expectamus. Sed non est, quod respondeamus, nisi ubi mirus respondendi ardor nos invaserit. Certamina profecto literaria tantam nobis nauseam creant, ut veniam existimemus lectores nobis duros, si à scriptis polemicis in posterum prorsus abstraxerimus, qui pacem poscimus tantoperèque adamamus.

r. c. d. edit. vet. (l) adv. hæreses L. 2. C. 39. ubi f. 161. vide notam Grabii. Confer hîc cel. Langii Mittel- Straßè P. 1. p. 91. sqq.

(m) De Baptismo C. 18.

(n) Vide hîc prorsus Dallæum de religiosi cultus objecto L. 1. sqq.

unionem
aliquam
defendit.
Tertian
cum, ab
At non
novam co
m confes

apud qu
& Tertiu
n impro
debitum
tores, ab

pro Maff
re novos
non est, q
endi ad
tantam
lectores
um pro
peréque

r. vide no
trasse P.

iofi cultus

2) Pado baptismum Tertullianus d'suadet, E. jam
hoc sec. erat in usu.

6) De Cultu soli Deo Religio v. Spaldem l.c. p.
p. 205. Trensau alicubi dicit Mariam Eva
advocatam.

a) cf. hic Jac. Henr. Balthazaris Diss. de Inna Polycar.
pi de Ecclia; Gryphiswald. 1773. 4.

a) De versione LXX virali Θεοπνεύσω cre-
dita v. Fabric. Bibl. Gr. Vol. II. & Woffii Bi-
blioth. Ebrea.

quos cæteroqui dogmata Ecclesiæ (o) Romanæ à nostris diversa haudquaquam reperiuntur, si locum de Ecclesia excipias,^o ubi, cum nondum eadem degenerasset, veteres non poterant non majorem de Ecclesia visibili Catholica conce-
pisse opinionem, quam nos habemus hodiè. Cæterum viguere hoc seculo traditiones de re-
gno millenario (p) de versione Græca Θεοπνεύ-
σω (q) à LXX. Viris composita,^a aliæve, quas recensere non est opus.

H 2

CAP.

(o) Vide, quæ hic in diss. de successione Episcopali scripsimus.

(p) Credidit hoc seculo 2. Papias, uti ex Eusebii hist. Eccl. L. 3. C. 39. liquet, Justinus M. in dial. cum Tryphone Judæo, Irenæus & Tertullianus, ille L. 5. adv. hæreses C. 32. sqq. hic in L. 3. adv. Marc. C. 24. de resurr. carnis C. 25. Vide J. G. Peterfenii nubem testium ve-
ritatis L. 2. §. 17. sqq. p. 71. sqq. Benè tamen notan-
dum, regnum hoc millenarium infinites differre ab illo, quod statuit Cerinthus cum suis. Cæterum de Mille-
nariis veterum confer Tillemont. in mem. pour ser-
vir à l' hist. Eccl. T. 2. P. 2. p. 24. 30. sqq.

(q) Mirum sanè est, Patres hujus seculi, Justinum M. in exhortatione ad gentes, Irenæum adv. hæreses L. 3. C. 21. edit. Mass. atque Tertull. in Apolog. C. 19. & Clementem Alex. L. 1. Stromatum & versionem Græcam censuisse Θεοπνεύσω & fabulam illam Aristæ ex Josepho & Philone haustam credidisse. Imo mirum & est, inter recentiores maxime Brianum Waltonum, If. Vossium, Nic. Nourrium aliosque eandem fabulam adoptasse. Sed videndi hic sunt Humfredus Hodijs atque